

Achtergrond

In de periode van april tot en met juli 2025 heeft VNG Realisatie een uitvoeringstoets gedaan op de regeling Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. De rapportage van de uitvoeringstoets wordt opgeleverd en aangeboden aan het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

Regeling Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg in het kort

De regeling Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg vormt de lagere regelgeving bij de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg en geeft invulling aan een deel van de afspraken die vastgelegd zijn in de Hervormingsagenda Jeugd, specifiek rond het thema (regionale) inkoop.

Deze regeling beschrijft (onder andere) de rol van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) met betrekking tot stelselonderzoek, vroegsignalering en toezicht. De regeling gaat hierbij specifiek in op de hiervoor benodigde gegevensuitwisseling.

Aanpak

Voor deze uitvoeringstoets zijn interviews gehouden met 9 verschillende jeugdregio's, met het Ketenbureau i-Sociaal Domein en met het Bureau informatiediensten Nederland (BDIN, voormalige Stichting Inlichtingenbureau).

Hoofdconclusie

Uit de uitvoeringstoets blijkt dat jeugdregio's in de huidige situatie een goed beeld hebben van de beschikbaarheid van benodigde jeugdhulp. De voorgestelde werkwijze van de NZa voor stelselonderzoek en vroegsignalering heeft slechts beperkte directe uitvoeringsconsequenties. Voor een deel is nog nadere uitwerking nodig (onder andere over de technische wijze van gegevensuitwisseling) om de impact in detail te kunnen bepalen. Indirect wordt er wel impact verwacht, wanneer met het oog op de nieuwe rol van de NZa versneld en/of strekker gestuurd wordt op datakwaliteit. Jeugdregio's maken zich zorgen over de toename van de administratieve lasten voor (met name kleinere) aanbieders. Verder hebben gemeenten en jeugdregio's twijfels over de toegevoegde waarde van de huidige invulling van het wetsvoorstel en de regeling. Zij roepen op tot een heroverweging van de voorgestelde aanpak, waarbij de gevraagde inzet in verhouding wordt gezien tot de verwachte effectiviteit.

Aanbevelingen

In het rapport van de uitvoeringstoets worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- Betrokken ketenpartners maken als concrete uitwerking van het voorliggende wettelijke kader afspraken over de invulling van het stelselonderzoek en de vroegsignalering, zowel technisch (op welke wijze worden gegevens uitgewisseld?) als inhoudelijk (welke kwantitatieve en kwalitatieve gegevens worden gebruikt?).
- VWS zorgt voor voldoende (duidelijkheid over de) juridische grondslag en borging van het opdrachtgeverschap voor de gegevensuitwisseling tussen NZa en BDIN.
- Bij het gebruik van het berichtenverkeer voor het stelselonderzoek wordt aangesloten bij de (nog nader uit te werken) afspraken uit de Hervormingsagenda over het verbeteren van de datakwaliteit. De uitvoeringsconsequenties van het verbeteren van de datakwaliteit voor gemeenten, jeugdregio's en aanbieders worden op basis van de uitwerking van deze afspraken afzonderlijk in beeld gebracht.
- VWS toetst, aanvullend op het eerder uitgevoerde onderzoek naar de administratieve lasten van het wetsvoorstel, bij en met (vertegenwoordigers van) aanbieders wat de gevraagde gegevensuitwisseling betekent voor de administratieve lasten van aanbieders.
- De NZa geeft duidelijkheid over de technische wijze waarop gegevens aangeleverd moeten worden en waarop zij signalen aan jeugdregio's afgeeft. Hierbij kijkt de NZa of en op welke wijze aangesloten kan worden bij bestaande wijzen van gegevensuitwisseling, om de impact voor betrokken partijen zoveel mogelijk te beperken.
- De betrokken ketenpartners, maar primair VWS als stelselverantwoordelijke, toetsen bij de concrete uitwerking van de regeling continu in hoeverre de werkwijze en gevraagde inzet nog bijdragen aan en in verhouding staan tot het beoogde doel van het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg.

Lees de bevindingen op de volgende slides en het volledige rapport op de kennisbank impactanalyses op vng.nl

Bevindingen

Jeugdregio's hebben in de huidige situatie een goed beeld van de beschikbaarheid van benodigde jeugdhulp

De geïnterviewde gemeenten en jeugdregio's monitoren op dit moment de beschikbaarheid van de jeugdhulp. De manier waarop zij dit doen is via a) periodieke contractgesprekken met aanbieders b) signalen van uit de verwijzers/toegang en/of aanbieders en c) het gebruik van een dashboard, website of andere ICT-toepassing (o.a. de Beschikbaarheidswijzer). Zij hebben op dit moment niet zozeer behoefte aan meer inzicht. Het inzicht in de knelpunten met betrekking tot de beschikbaarheid van zorg is er wel (bijvoorbeeld het tekort aan pleeggezinnen en gezinshuizen). Wat ontbreekt zijn oplossingen voor deze knelpunten.

Directe uitvoeringsconsequenties zijn beperkt

Uit de uitvoeringstoets blijkt, dat de directe uitvoeringsconsequenties voor gemeenten en regio's beperkt zijn.

De gegevens die in het kader van het stelselonderzoek gebruikt worden, betreffen data uit het berichtenverkeer die door BDIN aan de NZa aangeleverd worden. Gemeenten en regio's worden hierin de uitvoering in directe zin dus niet door geraakt.

De gegevens die gemeenten en regio's in het kader van de vroegsignalering jaarlijks moeten aanleveren bij de NZa, kunnen eenvoudig aangeleverd worden. Hierbij zou alleen discussie kunnen ontstaan over de aansluiting van de landelijke categorisering in zorgvormen zoals de NZa die hanteert op de categorisering die gemeenten en regio's zelf hanteren.

Regio's verwachten dat het aantal signalen dat zij in het kader van de vroegsignalering van de NZa ontvangen en waarop zij actie moeten ondernemen, beperkt zal zijn. Regio's verwachten dat zij deze signalen ofwel reeds zelf in beeld hebben, ofwel dat de signalen onvolledig of onjuist zijn door de beperkte (hoofdzakelijk kwantitatieve) informatie waarop zij gebaseerd zijn.

Nadere uitwerking van gegevensuitwisseling met de NZa is nodig om de impact in detail te kunnen bepalen

De regeling geeft aan welke gegevens uitgewisseld dienen te worden, maar niet op welke wijze deze gegevensuitwisseling zal plaatsvinden. De technische invulling van de gegevensuitwisseling kan van invloed zijn op de impact voor gemeenten en regio's. Hierover moeten nog nadere afspraken gemaakt worden met de NZa, waarbij van belang is dat zo min mogelijk handmatige handelingen nodig zijn bij de uitvoering van deze gegevensuitwisseling.

Risico van indirecte impact wanneer aanvullende maatregelen nodig blijken te zijn

Gemeenten en regio's voorzien mogelijk indirecte impact van de invoering van deze regeling. Bij het stelselonderzoek wordt gebruik gemaakt van het berichtenverkeer, maar dat is op dit moment niet ingericht om landelijk conclusies te trekken over de beschikbaarheid van jeugdzorg. Hiervoor zou een traject gestart moeten worden om (meer) uniforme afspraken te maken over het gebruik van het berichtenverkeer, strakker te sturen op de naleving van deze afspraken door de gebruikers van het berichtenverkeer (verwijzers en aanbieders) en eventueel ook wijzigingen door te voeren in de (inhoud van de) berichten. In de Hervormingsagenda Jeugd zijn hierover reeds

afspraken gemaakt, al moeten deze nog concreet uitgewerkt worden. Wanneer een dergelijk traject gestart wordt, dan heeft dit potentieel veel impact voor alle betrokken partijen, ook gemeenten en regio's. De impact hiervan zal dan ook afzonderlijk in beeld gebracht moeten worden, wanneer dit soort aanvullende maatregelen in gang gezet wordt.

Risico van toename van administratieve lasten voor (met name kleinere) aanbieders

Hoewel de gegevensuitwisseling tussen aanbieders/GI's en de NZa in het kader van de vroegsignalering buiten gemeenten en regio's om gaat, maken zij zich wel zorgen over de impact van deze gegevensuitwisseling op (met name kleinere) aanbieders. Aanbieders moeten jaarlijks, maar voor een deel ook per kwartaal, gegevens aanleveren. Dit kan een aanzienlijke toename van de administratieve lasten betekenen. Voor gemeenten en regio's is het risico dat aanbieders deze toename van administratieve lasten aan hen zullen willen doorbelasten.

Toegevoegde waarde van huidige invulling van wetsvoorstel en regeling is beperkt: heroverweging is nodig

Gemeenten en regio's hebben grote twijfels over de doeltreffendheid van de wijze waarop het wetsvoorstel Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg en de voorliggende regeling momenteel zijn uitgewerkt. De toegevoegde waarde van de voorgestelde werkwijze is niet duidelijk en hangt grotendeels af van het doel dat met het wetsvoorstel en de regeling beoogd wordt:

- Op landelijk niveau inzicht verkrijgen in ontwikkelingen in de toegewezen zorg is onder voorwaarden uitvoerbaar. Wanneer de NZa zich hiervoor (onder andere) gaat baseren op het berichtenverkeer, dan is namelijk wel nodig dat geïnvesteerd wordt in de datakwaliteit van dit berichtenverkeer. Dit heeft indirect mogelijk grote impact op gemeenten, regio's, aanbieders en GI's, omdat er uniforme afspraken gemaakt moeten worden over het gebruik van het berichtenverkeer en er strakker gestuurd moet worden op de naleving van deze afspraken. Dit is een traject dat (kijkend naar vergelijkbare trajecten in de Wmo en de Wlz) meerdere jaren kan duren en veel tijd en inzet van de betrokken partijen vraagt. Naar de mogelijkheden en uitvoeringsconsequenties hiervan zal dan ook op een later moment nog gekeken moeten worden.
- Op landelijk niveau inzicht verkrijgen in de beschikbaarheid van de benodigde zorg is op de wijze zoals in de regeling wordt beschreven niet mogelijk. De beschikbaarheid van benodigde zorg wordt immers niet in kwantitatieve gegevens vastgelegd en kan dus alleen (mede) op basis van kwalitatieve informatie in beeld gebracht worden. Dit vraagt dus dat de NZa voor dit doel een werkwijze zal moeten hanteren die (grotendeels) gebaseerd is op kwalitatieve informatie. De toegevoegde waarde hiervan lijkt echter beperkt, omdat gemeenten en regio's aangeven zelf op regionaal niveau al een goed beeld te hebben van de beschikbaarheid van de benodigde zorg in hun regio.
- Oplossingsrichtingen voor onvoldoende beschikbare zorg in beeld brengen, zou van toegevoegde waarde kunnen zijn. De wijze waarop de rol van de NZa momenteel in de regeling is uitgewerkt, voorziet hier echter niet in.

Hoewel de hierboven genoemde kanttekeningen vooral de effectiviteit van het wetsvoorstel en de regeling betreffen, raakt de keuze voor een specifieke (invulling van de) werkwijze van de NZa uitdrukkelijk ook de uitvoerbaarheid voor (onder andere) gemeenten en regio's. Een heroverweging van de voorgestelde werkwijze in relatie tot het beoogde doel is volgens gemeenten en regio's daarom nodig om de uitvoerbaarheid in het juiste perspectief te kunnen beoordelen.